

Буряйн НЭН

№ 91 (9230)

АПРЕЛИЙН

16

СУББОТО

1960 он

Сэн 20 мөнгөн

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Советэй орган

Эрэгтэй, эмэгтэй колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэрилэгшэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд! Хүдөө ажахын үйлдбэридэ наука, техникын туйлалтануудые зоримгойгоор нэбтэрүүлэгты! Продукциин өөрын үнэ оролдосотойгоор химдаруулагты!

(1960 оной Майн 1-дэ зорюулжа КПСС-эй ЦК-гэй гаргаһан Урянуудһаа).

ЭД МЕХАНИЗАТОРНУУД! ХАБАРАЙ ҮДЭР, ЧАС БҮХЭНИИЕ ХҮСЭДӨӨР ХЭРЭГЛЭЭ!

ТАРЯА ТАРИНА

ТАРИНА. (Телефоноор абаймагай колхозууд габорнойжо эхийлээр онойхой. Газар таряагэй «Гигант» колхозой-хоорондын хайндэр-иние угтуулан эртын богонихон болзорт үргэхээр шийдэб. Мүн 500 гектар таряалан-гойнгойн баригдаа. Того хэжэ байһан 1-дэх трактористнар Трононов, Назар Жерлов үдэр бүрингөө даабаруулан дүүргэнэ. Тийхэ-бригадада байһа он-гойнгойн тэжээл бол-гар хар таряан гариг-уршагдаха юм. Мех-Захар Шитин 2 үдэ-саа соо 30 гар гек-тар таряа таринхай. Карл Марксын нэ-э колхозой «Саган-жа газарта механиза-Владимир Эрдынеев, Саватеев гэгшэ, 5 үдэ-шада 230 гектар бор-үдэрэй 12 часнаа үдэшин 7 час болотор даг юм. XXI партсездын нэ-э колхоз 500 гаран гек-тараа борнойлоод, та-наа хаяр эхилхэнь. С. Тюлюкин.

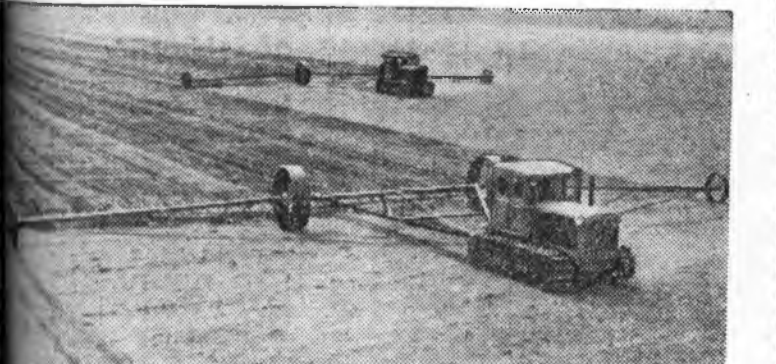
1325 ГЕКТАР БОРНОЙЛОО

Борнойлоо. Борнойлоо апрелин онойхой газараа бор-орон юм. Майн Нэ-айндэри ажалал-угтахын түлөө. Истическэ мурьсөөндэ-он механизатор-Самбу Базаров, Ким-3-дахы фер-он бусадай эршэмтэй-аллаһанай ашаар сов-1325 гектар газар бор-нойлой. Тийхэдэ лүшэ-э байһан тракторист Доржиев үдэр бүрин-барине үлүүлэн дүүр-амта 250 гектар газар-лоо. XX партсездын нэрэм-«Эрдэм» болон бусад-удта эртын борнойлоо-ондаа ябажа байна. Д. Бадмажапов.

ТАРИЛГАДА ТҮГЭС БЭЛЭН

Тарилгада тугэс бэлэн. Тарилгада тугэс тосхоной «Прибай-калхойн газарай гэдэжэ-эр аймаг соогоо эгээн тү-гэс бэлэн дээрэ шийг нойто-захалаа. Иин 3-дахы бригадада трак-тор нүхэд Колмаков Добры-үглөөнэй бүрэнхйөө үдэ-лэжэ болотор ээлжээлжэ «ДТ-54» трактораар бор-нойлжэ түрүүшын үдэр шэ-эжэ 100 шахуу га газар-нойто барива. Тус колхозой 2-дохы комп-анигадын дүршэл эхэтэй ме-хан нүхэр Усольев гэгшын тракторай агрегат «Узкая»-аарта 30 гектар борнойлоо. Тарилгад машина, техникээ-э шажэ, үршэ хүрэнгээс сэ-вэр тарилгадаа бэлэн. М. Балаганский.

Механик аймаг.

ПРОПОЛИН ХИЗААР. Мүнөө эндэ хаа хаанагүй хабарай тарил-ганы үргөөр ябуулагдана. Баянай механизаторнууд кукуру-уула газарые култивацилажа, борнойжо эхийлжэй. Того ондо хизаарай «Теминжеский» совхозойн кукуруузые хам-т 100 гектар тарихан гэхэ гү, али тэрэнэс нөдөндөнийхнөө трактораар үргэхэе, ЗУРАГ ДЭЭРЭ: тус совхозойн кукуруула та-рилар хахалһан газарые борнойжо байна. ТАСС-эй фотохронико.

Механизаторнуудай культбазада

Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Наринай полевой станда механизатор-нуудай һайн түхээрлэгтэй культ-база эмхидхэгдэб. Эндэ механиза-торнууд сүлөөтэй сагтаа ород, бур-ят хэлэн дээрэ ном, элдэб газетэ, журналнуудые уншаха, радио ша-наха, домино, шатар гэхэ мэтын зүйлнүүдээр наадаха аргатай юм. Тус культбазада хараалагдаһан тү-сэбэй ёһоор үе үе болоод лэ кино гараха, политическэ эрдэм наукин, агрономин болон бусад һонир-холтой асуудалнуудаар элидхэл, лекциинүүд үнэргэгдэжэ байна. Мүн хабарай тарилгын үедэ нийтэ-эй элдэ хоолой столово, наймаалаг-шагүй магазин, бани хүдэлхэ юм. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ажалшад XX партсездын нэрэм-жэтэ колхозой гэгшүүдтэй мурьсэ-дэг. Тус колхозуудай социалисти-ческэ мурьсөөнэй дүнгүүдэе энди-хи агитаторнууд ажалшадта саг-үргэлжэ хэлэжэ, ойлгуулжа байдаг. Мүн харуулан ойлгуулжа агитаци-индэ муу бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Мурьсэдэг хоёр колхозой нэгдэхэи-кварталай дунгуудые харуулан-стенд культбазын, улаан булан-гай ханаар үлгэгдэнхэй. Тэндэ Ле-нинэй нэрэмжэтэ колхоз гүрэнлэ-худалдаха нэгдэхэи кварталайнгаа

жэтэ колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Лысовой хэһэн элидхэл семинарта хабаадагшадые ехээр һонирхуулба. Тийхэдэ аймагай хүдөө ажахын ин-спекцин агроном нүхэр Павлов, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агро-ном нүхэр И. Кулик хабарай тар-илгын үедэ агротехникэ зүбөөр са-хиха тухай хэлээ. К. Павлов.

Һанаа амар хууһанай хойшолон

Хабарай тарилгын хүдэлмэри хаа хаанагүй эхилбэ гэгшэ. Зүгөөр Хорин аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо энэ шухала хү-дэлмэри унжагайршанхай. Колхозой 1-дехи, 2-дохи комплек-сно бригадануудта (бригадирнуу-дын Д. Жимбеев, Б. Шаралдаев) хамта хорин трактор заһабарилга-дажа, тарилгада гараха ёһотой аад, аяар 8-нинь, үшөө дүрбэн сеялжэ, 4 плуг хүсэд бэлэн боллог-доогүй байһаар. Эды олон маши-нын мүнөө болотор заһабарилга-даагүй байһан шалтаганин ха-даа залчачэ бэдэрхэ хэрэгтэ ко-лхозой хүтэлбэрилэгшэдэй һанаагаа табяагүй дээрһэнь болоо. Харин колхозой түрүүлэгшэе техникын талаар орлогшо нүхэр Гунсыев, һа-наа ороһондол, залчачэ бэдэржэ хаа хаанагүй һаянай ябанан аад, юушые олоогүй. Колхозой хүтэлбэрилэгшэд, нэн түрүүн правленийн түрүүлэгшэ нү-хэр Батомункуев эдэ мэтын дутаг-далнуудаа мэнэ гэгшээр усадхаа ту-шаа хэмжээ абаха зэргэтэй. Б. Цыренов, колхозой гэгшүүн.

Баян ургаса уһалуури, үтэгжүүлгын хүсэн

Манай эндэхи сабшалан ехэнхи-дээ хада уула, ой тайгын захэ заб-һар газараар байдаг юм. Тиймһээ-э эндэмэй хабарта хада ууланууд-һаа жэжэ гол торход олон урдадаг байна. Бидээр үбэлэнь хадын гол горхольды хажэжа, сабшалангай дэ-дэ захадань тошо халыанабди. Тий-гээд хабар эртүүр саһа, мульһэнэй гэдэхэд һайрамай уһа һубаг кана-ваар гаргажа, газараа уһалдагбди. Мүнөө луговодууд 2 миллион ша-хуу кубометр хэмжээнэй тошо ха-ляанхай. Би өөрөө луговодоор 12 жэл үлүү-тэй хүдэлжэ байнаб. Аян, Ботоол, Гаахан гэжэ газарнуудта 200 гектар сабшалан даажэ абаад, жэл бүри уһалдаг хүм. Нёдондо гектар бүри-һөө дунда зэргээр 15—16 центнер үбһэн хуряагдаа. Тээд үшөөшье һайн ургаса хуряаха байһан аад, олохон гектар үндэр дээрэ газар хүсэд уһалагдаагүй үлэжэ, зундаа гандашһан байна.

линихид һү, мяха, ноһоо, үндэгэ бо-лон хүдөө ажахын бусад продукци элбэгээр абахын тулада эгээн тү-рүүн газараа һайнаар уһалжа, үтэг-жүүлхэ байна. Г. Митясов, Баргажанай (Дэрээн) Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой луговод.

Харин мүнөө жэл даажэ абаһан газарайнгаа гектар бүриһөө 25 центнер хүрэтэр үбһэ лаб хуряаха гэжэ шийдэнхэйб. Хайшан гээд нимэ ехэ үбһэ ногоо ургуулжа гээ-шэб? Нэгдэхээр, мүнөө жэлдэ бүхы сабшалангай ургасынь һайса дээшлүүлхын түлөө оролдохоб. Хабартаа 200 гектарайнгаа 100 га дээрэнь һайрамай уһа тогтоожо, нүгөө 100 гектартань тусхай нас-соор уһа бүлжэ уһалхаб.

Ногооной бараг һайн ургаса аба-хын тулада сабшалан гансал ха-бар уһалаад, болишохо бэшэ, харин зундаа аргатайла һаань оло дахин уһалхын түлөө оролдохо хэрэгтэй.

Эдэ үдэрнүүдтэ сабшалан дээрэ наг шэбхэ һайса гаргагдана. Минин даажэ байһан газарта хамта 400 гаран тонно наг шэбхэ зөөгдөө.

Адууһа малай гол тэжээл үбһэн болоно бшуу. Жэл бүри олошоржо байһан малаа энэ тэжээлээр гүйсэд хангажа үшөө шаданагүйбди. Тий-мһээ үблэжэһын үедэ үбһөөр дута-һан мал ехээр туража ондо оро-но, ашаг шэмээшье татана. Энэ-нэе һайн мэдэржэ, манай арте-

НҮХЭД ҺААЛИШАД! МАЙН 1-НЭЙ БАЛДА ХАБААДАХЫН ТҮЛӨӨ БҮГЭДӨӨРӨӨ ТЭМСЭЭ!

Һү өхээр һаахын түлөө республика дотор дэлгэрһэн мурьсөөнэй гурбан һарын дүн

1960 оной январь—март һарануудта һү һаалгаар аймагуудай дунда дэлгэрһэн мурьсөөнэй дүн

Table with 4 columns: Аймаг, Эдүүрнин газарай 100 гектар бурда һаалда-һан һү (центнерээр), 1959 онойхой са-суулахда (процентээр), 1960 ондо үнэн бүри-һөө һаалдаһан һү (килограммар)

Энэ үе соо һү һаалгаар совхозуудай дунда дэлгэрһэн мурьсөөнэй дүн

Table with 4 columns: Совхоз, Эдүүрнин газарай 100 гектар бурда һаалда-һан һү (центнерээр), 1959 онойхой са-суулахда (про-центээр), 1960 ондо үнэн бүри-һөө һаалда-һан һү (кг.)

Январь - март һарануудта үнэн бүрин 393 литрһээ дээш һү һаанан түрүү нолхозууд

Table with 4 columns: Колхоз, Аймаг, Колхозой тү-рүүлэгшээр нэрэ, обог, Үнэн бүриһөө һаалдаһан һү (литрээр), Эдүүрнин га-зарай 100 гек-тар бурда һаалда-һан һү (центнерээр)

Ж. САМБУГАЙ МОСКВАДА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. Самбу, тэрэнтэй суг ябалсаһан хүнүүд СССР-эй арадай ажахын туйлалтануудые харуулан выставкэдэ апрелин 14-дэ оробо. Айлшад главна павильноной экспонадуудые хараа, мүн Рязанин областин, Узбеган ССР-эй, «Ато-май хүсье амгалан ажалда хэрэг-лэлгэ» гэнэн павильонуудта ороо. Кремль соо В. И. Ленинэй хү-дэлдэг байһан кабинеттэ, байрада Ж. Самбу үдэн хойно орожо хараа. Монголһоо эрһэн айлшад Кремль соохи архитектурна памя-тникуудые хараа, гүрэнэй буу зэб-сэгэй палатада ороо. Мүн энэ үдэр Монголой Арадай-революционно партин ЦК-гэй

хоёрдохи секретарь Л. Цэнд, МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд С. Лувсан СССР-эй Культу-рын министр Н. А. Михайловтай уулзажа хөөрөлдэһэн байна. Монголой Арадай Республикын Арадай Ехэ Хуралай Президиумэй Түрүүлэгшэ Ж. Самбу апрелин 14-нэй үдэшэ СССР-эй Ехэ театрта орожо, Р. Глиэрэй зохёһон «Улаан сэгсэг» гэжэ баледые хараа. МНРП-гэй ЦК-гэй хоёрдохи сек-ретарь Л. Цэнд, МНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд С. Лувсан болон Монголой бусад түлөөл-гшэд Ж. Самбутай хамта театрта оролсоо. Түбэй лождо нүхэд К. Е. Воро-шилов, Ф. Р. Козлов, Н. Г. Игна-тов, Н. А. Мухитдинов болон бусад айлшадтай хамта һуулсаа. (ТАСС).

СССР-эй спортивна бүлгэмүүдэй, организацинуудай Союзай Центральна Советэй пленум

СССР-эй спортивна бүлгэмүүдэй, организацинуудай Союзай Цент-ральна Советэй III пленум апре-лиин 14-дэ Москвада хүдэлмэрэ-э эхилбэ. Хүдөө цотагуудта физ-культурна хүдэлмэри һайжаруулжа хэмжээнүүдые зүбшэн хэлсэхын ту-лада оройн спортивна олонийтын түлөөлэгшэд сулгарһан байна. Тус асуудалаар СССР-эй спор-тивна бүлгэмүүдэй, организацинуу-дай Союзай Центральна Советэй түрүүлэгшын орлогшо Д. В. Пост-ников тус асуудалаар элидхэл хээ.

Хүдөө нотагуудта физкультурна хүдэлөө дэлгэрүүлхэ талаар горь-той амжалтын туйлагдаһан тухай тогтохо зуураа, физкультурна хү-дэлөөндэ хүдөөгэй нилээд олон хүн зон хабаадуулагданагүй гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. РСФСР-эй, Узбекистанай, Лит-вагай, Акмоллинско областин хү-дөөгэй спортивна бүлгэмүүдэй тү-рүүлэгшээрэй элидхэлнүүдэ пле-нум мүн лэ шагнаа. Апрельин 15-да пленум хүдэлмэ-рээ үргэлжлүүлхэ. (ТАСС).

Түмэр зам баригшадай зүблөөн

Зам харилсаанай министрстын барилгын организацинуудай хү-дэлмэрилэгшэдэй зүблөөн Москва-да гурбан үдэрэй турша соо үргэ-жэлөөд, апрелин 14-дэ хүдэлмэ-рээ дүүргэбэ. Долоон жэлэй хоёр-дохи жэлдэ табигдажа байһан зо-рилгонууд зүбшэн хэлсэгдээ. 1960 ондо капитална барилга хэһын тулада һомологдоһон мүнгэ

зөөри хадаа түмэр замые шэнэ техникээр саашадань зэбсэгжүүл-гые үргэлжлүүлхэ, илангаяа ашаа-най ехээр шэргэдлэг Уралай бо-лон Сибириин түмэр замуудай поездуудые ябуулжа шадабарий-ень дээшлүүлхэ байна. Зам харилсаанай министр Б. П. Бешев зүблөөн дээрэ үгэ хэлээ.

Table with 4 columns: Нэрэ, обог, Хяжтын, Иванов И. Ф., 419, Мокров Д. Е., 400, Прибайкалийн, Елизов Г. Е., 398, Кабанскын, Залуцкий С. А., 393

Бурядай хүдөө ажахын институтай һуралсалай-туршалгын ажахын түрүү һаалишад

Table with 4 columns: Нэрэ, обог, Үнэн бүриһөө һаалдаһан һүн (литрээр), Нэрэ, обог, Үнэн бүриһөө һаалдаһан һүн (литрээр)

Энэ үе соо үнэн бүрин 630 литрһээ дээш һү һаанан совхозуудай түрүү һаалишад

Table with 4 columns: Нэрэ, обог, Совхоз, Аймаг, Үнэн бүриһөө һаалдаһан һүн (литрээр)

ЭРХИМ ГЭНЭН ЗОХИОЛАНУУДАА ЛЕНИН БАГШАДАА ЗОРЮУЛАНАДАИ

„БҮРГЭДЭЙ НИИДЭЛГЬЕ МАГТАНАМДИ“

Октябрийн революци... Ленин... Эдгээр үгс ажаллаа бурят зоной бүрэнхы муухан урса гарнууд соо наранай гэгээн гараг ялруулаа. Тэрэ үедэ үгытэй ядуу бүлгэдэ түрэнх эрэлхэг хонор хүбүүд ород арадаа, аха нүхэдөө дахажа, эрхэ сүлөө, амгалан байдалай түлөө тэмсэгдэ гаргаа буу барин жагсаад, Совет засаг байгуулаа. Ингэжэ ажаллаа зоной үе наһан соогоо янажа ябаһан бодолын бөөдүүлгэдэ.

Эгээл энэ—тангэрийн хаягай улаан тугһаа улайрда, үглөөдэрэй сэлмэг һаруул үдэрһе, социализмые ирээжэ байһан гэгээн Ленинэй дүрэ бурядаудай урда сагһаа хойшо хадагалжа ябаһан хүсэтэ, мэргэн баатарнуудын дүрһе түрээд, арадай ойн ухаандань али алиһааныһе үзүүгээр, түрүү һуурида урган бодоб. Ленинэй нэрэ арадай гүн сэдхэлэй өбөрһоо соностоо, урдын гуниг гашуудалтай дуунай аялга талалжа, солгён долготой хүгжэм асарал.

Удаан хүрын тогтоодо
Утагалжин шубуун жаргаба.
Ульяновһаа засагай тогтоодо
Улад зонинь жаргаба,—

гээд түргэн эршэтэй, тала дайдааа долоогоһон гашхадэлтэй дууе ээргэ дууджа, бурят хүбүүд, басагад бөхөрдөг болоһон байгаа. Харин тинхэдэ, халд уулар хорроод байһан хорото дайсанай үлэгдэлүүдье үгы хэжэ ябаһан бурят отрядтайд морин дагуур ингэжэ эрдэлүүлэе.

Хула морини аршалһан
Хурдан вагондо баяртбайди.
Хүдэлмэришэ зонини аршалһан
Коммунист Лениндэ баяртбайди.

Баһа али наган сомон зүблэлэй гэр сөө сугларһан зоной Совет засагаа, эхи табижа байһан шэнэ байдалаа магтан дуудлахан соностоодог байба.

Улаан гал хүгжөөһэн
Улаа хэтэ хоёр,
Олон уладыг хүгжөөһэн
Ульянов Владимир манай.

Ленинэй нэрэ анханһаа хойшо бурят арадай дуунда «баяр», «жаргал» гэгэн үгэнүүдээр зэргэлжэ эрээ һэн. Удаан ужга бөрөө хурһе, бүрэнхы харанхы сэлмэһэн гэрэл тула, улад зоной бөөрһэн дараһан бөө сэдхэлһе дуудасуулаха, нэр-гээжэ улаан гал гэхэ мэтэ һайн шэнжэтэй жинһаанүүдээр тэрэнэй нэрэ үлгэрлэгдэһэн байдаг.

Ушөө хорбод онуудта, бурят совет литературын түрүүшын алхамуудай хэргэжэ байха үедэ, Лениниие дурдан хэлэһэн олохон зохёол бэшгэдэ юм. Ленинэй нүгшөөшье һаань, хүтэлжэ ябаһан хэрэг,

һургаһан сургаалын хэтэ мүнхэдөө мандаха, илажа гараха гэгэн наһад В. Базарной «Ленинэй дурасхаал», В. Абидунай «Траурна үдэр» гэхэ мэтэ шүлгүүд соо хэлэгдэдэг.

Ленинэй дүрһе бурят уран зохёолдо үргэнөөр харуула хүдэлмэри гүшаад онуудһаа эхи абатаһан байха юм. Ленин хадаа хүн түрэлтэй түүхэдэ онохо нэр-жэ, «галаб эрьюлһэн» гайхамшагта мэргэн вождь гэхэлһэ гадна, хүдэлмэриншэ зондо адли, тэдэнэй байдал, сэдхэл, эригтһе хэһнээшье үзүүгээр мэдээг арад олоной нэгэн гэгшэ гэжэ уран зохёол соо харуулжа эхилэгдэһэн байгаа. Ленинэй хүндэл адли шэг шарай, абари зан хадаа арад зоной түлөө оролдодог агуухэ хүн байһинь гэршэлһэ гэгэн удхатай зохёолуудһаа Х. Намсараевай «Манзоль» гэжэ шүлэг онсо илгарна.

Шүлэг соонь «хэнэй шидан хурса бэлэй, хэнэй сэдхэл һайхан бэлэй», «хэнэй хүбүүн халзан бэлэй, хэнэй хүбүүн урихан бэлэй» гэхэ мэтэ юрын, ойлгоотой асуудалууд табигдаад, саашадаа энэ эгээлэй хүнэй шэнжэ, шэг шарай юундэ тинмэ гүнзэгй бодол түрүүлнэб гэжэ тодорюулагдана.

Юундэ тинмэ халзан бэлэй?
Юундэ тинмэ урихан бэлэй?
гэгэн асуудалдаа пост баталан зүбшэһэн гүнзэгй удхатай асуудалуудаар харуулана:

Ган булад суургыг
Хан сасан нэггэ һэм?
Гал мэсын аюулһаа
Хан баатар абараа һэм?

Ингэжэ агуухэ хүниие, гениие бөө махалабайһын шэнжэ тэмдэгтэй, абари зантай хамта зураглан харуула гэгшэ Ленинэй дүрһе бодото дээрэн бүтээжэ хэрэгтэ тэрэ үе сагһаа эхэ удхашанартай байгаа.

Ленинэй дүрэ гаргаһан гүшаад онуудай зохёолуудһаа томохонинь габэл, үлгэршэ А. Торосовой «Ленин багша» болоно. Ленин арад зонтой нягта холбоотой, тэдэнэй жаргахын түлөө хамаг бүхы хаба шадат, мэргэн ухаагаараа оролдоһон баатар гэгшэ гэжэ үлгэр соонь хөөрөгдэнэ.

Бурят уран зохёолшод Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайһаа хойшо Ленинэй дүрэ зураглан харуула олон зохёол бэшэ. Энэ үедэ бии болоһон зохёолнууд нагэ онсо шэнжэтэй. Тэдэн соо Ленинэй хэрэг үйлһе али али талаһаань үргэнөөр ухаалджа, даамай гүнзэгйгөөр ойлгожо, тэрэнэй дүүрэн дүрэ зураглан

гаргаха гэгэн зорилго табигдана.

Иимэ дээрһэн Ленинэй бүтээһэн хэрэгтэй аша урань эдэнэй олонхи зохёолнууд соо түүхэн бодото шарнуудһаа һадоб абажа харуулагдана. Ж. Тумунов «Сүхэ-баатар» гэжэ нэмэ дотороо Монгол ороной ажалладай эрхэ сүлөөгэйнгөө түлөө тэмсэн илаха явдалда Ленинэй сэхэр түһэлһе һануула, Монголой арад түүмэн «Ленинэй һургаалые наһан даххина» гээд поэт дурдана.

Х. Намсараевай «Домогто шүлгэдэл» гэгэн нэмэ соо Ленин—революциин, социализм байгуулгын ударидагша мүн гээд эхилхээр гарана. Тэршэлэн Д. Багжабайн «Барометр шуурга харуула» гэжэ драмада Байгалай үмэнэ 1905 оной үеэр боложо байһан революциино хүдэлөөндэ хабаатай Ленинэй ударидахы нүлөөн үзэгдэдэг.

Өөрын намтарай гү, революциин хүдэлөөнэй гү, али социализм байгуулгын бодото хэрэгүүдһээ наһад абажа, Ленинэй дүрһе тодорхой жиншэ дээрэ зураглаһан шүлгүүд бэшгэдэнхэй.

Мүнөө манай орон соо коммунизм байгуула, хэдэн олон арадуудай социализм тээшэ дахиха, дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө тэмсэлэй боложо байха үедэ Ленинэй һургаалай айхатар эхэ удхашанартай байһые ойлгуула зорилготой политическэ, публицистическэ шэнжэтэй шүлгүүд баһал бэшгэдэ. Д. Жалсараевай «Ленинэй замаар», «Ленинэй нэрээр», Ш. Нимбуевай «Лениниие ушангаа», Ж. Тумуновай «Ленинэй библиотеке соо», Ц. Бадмаевай «Кремлин часы», «Үг-лөөгүүр», Ц. Жибиевэй «Бабушкин» гэхэ мэтэ шүлгүүд соо Ленинэй наһанан наһал, сэдхэлһэн сэдхэл манай орон соо, энэ дэлхэйн олон оронуудта бөсүлгэдэжэ байна гэжэ хэлэгдэнэ.

Хүнэй үдэр бүри үзэжэ хаража байһан «боро» жэжээнүүдһээ удха абажа, агуухэ революциин ударидагшын ажал-аюулһе эгээлэй хүнэй юрын бодол, байдалтай холбон, Ленинэй дүрһе харуулаһан «Жаргал» гэжэ нэмэ Ц. Бадмаев бэшэ. Үгытэй ядуу зондо түһалдаг Ленин гэжэ баатар түрөө гэжэ дуудла, Жаргал үбгэн хэдэн жэл хүлээдэг байгаа:

Алим тезд лэ
нөхий Ленин баатарнай?
Аалихан үбгэн
тулгуураа тулан һарабшанна,
Толгойн үбэрэй
харгы тээшэ Жаргалнай
Тонгойн харана
нидэнинь уһатан нилмэрнэ.

Жаргал үбгэн юундэ нилгээрэ Ленин баатарые хүлээдэг байгааб гэхэдэ, баянда булалтаһан харагша үнөөмни абажа үгэхэ гэжэ найдадаг байгаа. Гүүлдөн үбгэнэй энэ хүсэлһе Совет засаг тогтоһон «Ленин багшын даабаритай» зон эржэ гүйсэххэ юм.

Ленинэй ажаябалдые согсолон ойлгуула, тэрэнэй дүрһе монументальнаар, нэгэ бүхали хүшөө шэнгээр зураглан харуула гэгэн шүлгүүд мүн лэ бэшгэдэ. Мүнөө бурят уран зохёолшод Ленинэй дүрһе тэрэнэй ами наһан, ажал-аюулһаань абтаһан олон үлгэр жэжээнүүдэй удха одожо, яһала эхэ зохёолнууд болохо поэма, драма ба гүнзэгй удхатай шүлгүүдээр харуулажа байна. Тэдэнэр агуу эхэ багшынгаа дүрһе үргэн эхэ зохёол соо багтажа үзэхэ гэгэн орбэ бэрхэ зорилго урдаа табинхай.

Ц.А. ДУГАР-НИМАЕВ,
хэлэ бэшгэ шэнжэлжэ ардэмэй кандидат.

БУРЯДАЙ НОМОЙ ХЭБЛЭЛДЭ

Владимир Ильич Ленинэй хэдэн олон зохёол бурят хэлэн дээрэ оршуулагдажа гараһан, гаражашье байна.

В. И. Ленинэй «Партиин бата нэгэдэл тухай», «Марксизмые хамгаалан, ревизионизмда эсэргүүгээр бэшэһэн зохёолнууд» гэгэн номууд һаядаа эндэ хэблэгдэжэ гаранхай, «СССР-тэ социализм, коммунизм байгуулгын асуудалууд» гэгэн ном хэблэгдэжэ байнхай.

А. Гринбергын «Ульяновтанай бүлэ соо» гэгэн повесть хэблэгдэн гараа. Энэ повесть дотор дэлхэйн пролетариадай агуухэ вождь В. И. Ленинэй үхибүүн ябаһан тухай хэблэгдэнэ.

Л. А. Фотиевагай «Ленинэй ажабайдалһаа» гэжэ ном хэблэлһээ гаруутай байна.

Хоца НАМСАРАЕВ

АЛТАН БЭЭДЭ ҺҮГЭДЭНЭМ

Наран дээрэ хэдэ эхэ
Дүлэ гэрэл орьлооб,
Тинмэ хүсэтэ хэдэ эхэ
Тэмсэлэй далай долгилооб!

Тэрэн шэнги гэрэлтэй
Эсэгэ Ленинэй һургаал,
Тэрэн шэнги долготой
Эсэгэ Ленинэй тэмсэл.

Тэндэһээ хэдэ эхэ
Илалтын түүхэ ургааб,
Тэндэһээ хэдэ эхэ
Жаргалай үрэ мандааб!

Үлгэр жэшээ хэлэхэ
Үгэ хаанаһаа олдохоб,
Тоолон тэрэнии хүсэхэ
Тоо хаанаһаа олдохоб.

Ильичын һургаһан эрдэ:
Иимэ хурса гэрэлтэй,
Ильичын илаһан хүсэн
Иимэ эршэ долготой.

Тинмэ эрдэмэй дүлэ
Манда мунхөөр сасаргаа.
Тинмэ илалтын хүсэ
Манда мунхөөр баларгаа.

Гайхамшагта Ленинэй
Зүрхэн эндэ логшоно,
Унтаршагүй бэлигэй
Удхашанар хүгжэнэ.

Хорин табан жэлэйнгэ
Хубитай оёе тэмдэглэн,
Ашата багша Ленинэйнгэ
Алтан бээдэ һүгэдэнэм.

ОРОД ЧАСТУШКАНУУД

Гоё колхоз нотагымнай
Город гэхэдэ болохол даа.
Өөрын театр нээнхэйбди,
Үдэшэ ерэхэдэ болохол даа.

Нармай талын ургалга
Наран агаар хоёрһоо,
Ажалшан зоной жаргалга
Ленин парти хоёрһоо.

Үргэн дэлхэйе гэрэлтүүлгэ
Үүрэй улаан туяан лэ.
Үгытэй зонини гэгээрүүлдэг
Ленин багшын һургаал лэ!

ЛЕНИН!

Үдэрһөө үдэртэ
Үлэн хооһоор
Үсхэн тайга шударжа,
Олоо бэдэрһэн,
Олохо ядаһан
Оротон, хамниган ангуушад—
Мүнөө
Мүшэн гэрэл,
Электрын һаруул толон соо
Шэнэ уужам
Шэнэһэн байһан бодхожо,
Хамтын хүсэ
Халуун нүхэсэл эрхилбэ.
Ленин!

Урма зориггоо нэргэһэн
Уран гарт бурят хүбүүн
Байдалайнгаа һайханда
Шинини урда һүгэдэн,

Манай ород драмын театр «Залинта аадар соогуур» гэгэн И. Кычкин жэжэ Бурядай искусство болон литературын хоёрдох декадын үйлэн театр соо хэдэ дахин табижа, инсценил хотынхыдай магтаһан һэн.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: М. Г. Глазков Владимир Ильичын ролдо Г. Стефанескутэй байна.

ИЛЬИЧЫН РОЛЬДО НААДАХ ЗОЛ НАМДА ТУДАА ЫН

1957 оной октябрь нарада бурят драмын театр Агуухэ Октябрийн 40 жэлэй ойн баярта зориулаан, Н. Погодиной «Кремлин куртанууд» гэжэ жүжэг табиһан юм. Энэ хадаа хүн түрэлтэй түүхэдэ анха түрүүшынхөө эрид шанга ангини тэмсэл соогуур илажа, хүдэлмэришэн-тарашанай Совет гүрэнэй эхин алхамууды хэжэ байһан үеһе харуула. Пьесэ гол герой Владимир Ильич Ленинэй ролдо наадаха зол намда туддаа һэн. Айхатар харюусалгатай даабари байгаа бэлэй. Бүлгэ-таанда инэгэ вождингоо образые үнэншэмөөр яажа харуулаб гэгэн

асуудал табигдаад, репертуар хэблэгэ эхилээ һэн.
Ленинэй эсээн үгэ, гүн толоор, ухаан сэдхэлдэ дахаар дамжуула гэгшын ээлжэһэй зорилго Ленинэй түхэл маягынь дүр хэ, этгэмээр байха гэгшын дохи зорилгомни болоо бэлэй.
Хэр зэргээр наадаһанай нэгүйб, өөрөө сэгнэхэ ажа Харин хожом иимэ хүндий габарин үгтөө һаань, буншадабарья гаргажа, бүр наар наадахаб гэжэ хэлэһэн И. Манды РСССР-эй габьяата

БУРЯТ АРАДАЙ ДУУНУУД

Алтан наран туяаржа,
Алтан дэлхэйе гоёобо.
Алдарты Ленин түрээжэ,
Арад зоноо жаргаба.

Саяан уулын хормойе
Сээг ногоон гоёоно,
Совет баатар зонини
Сэсэн Ленин хүтэлнэ.

Уулын оройгоор мандааша
Улаан гэрэлтэй наран лэ.
Улад зоноо хүтэлөөшэ
Алдарты багша Ленин лэ.

Алас холоһоо мандааша
Алтан гэрэлтэй наран лэ,
Арад зоноо хүтэлөөшэ
Алдарты багша Ленин лэ.

Ф. К. Манжаров

ЭВЕНК АРАДАЙ ДУУ

Эхэ Совет орондоо,
Энхэ һайхан тайгадаа,
Үргэн һаруул сонхотой,
Үндэр уужам үүдэтэй,
Байшан гэрнүүдые баринтай,
Баяртай золтой һууналды,
Багша Ленин бидэнэртэй
Барантаймнай ябалсана,
Ажалдамнай ябалсана,
Агнууридамнай ошолсоно,
Найрамнайшые байлсана,
Наадамнамнайшые байлсана,
Тэрэ—манай мандалгын эрдэ,
Тэрэ—манай жаргалай эрдэ,
Тэрэ—манай баярай эсэгэ,
Тэрэ—манай сэдхэлэй эрдэ.

НАРАТА ЛЕНИН БИДЭНЭРТЭЙ

ОНЬҮОН ҮГЭНТЭЙ

Ашата Ленин
Арадһаа түрөө,
Ангар мурэн
Байгалһаа гараа.

Лена мурэнэй
Уһан һайхан,
Ленин багшын
Һургаал һайхан.

Байгал далайн
Уһан тунгалаг,
Багша Ленинэй
Ухаан тунгалаг.

Байгал далайн
Уһан гүнзэгй,
Багша Ленинэй
Һургаал гүнзэгй.

Хурдан мориной
Туруан хурса,
Коммунист Ленинэй
Һургаал хурса.

Энэ хууданы мунхэ
Ш. Нимбуев бэлэжэ

„РОССИНАА МЭДЭЭСЭЛ“

Бурядай арадай уран зурааша А. Окладниковай зураг.
Б. Попов буулгаба.

МҮНХЭ ОБРАЗ

Бурядай уран искусствын һаяха бии боложо байгаа хорбод оной үсэр В. И. Ленинэй образ харуулагдажа эхилһэн юм. Газетнүүдтэ толилогдон зурагууд эиэнэни гэршэлнэ. Олонхи доо өөһэдөө зуража һураһан уран хүнүүд агуухэ Ленинэй образые зураглан харуулдаг байгаа.

Саашадаа Бурядай уралалгын искусствын, арадай творчествоын хүгжэхэ бүри Ленинэй образ тухай эрдэмтэ уран зураашадай, түрэлхи бэлитгэй юрын мастернуудай зохёолнууд дотор онсо һуури эзэлнэ. 1940 ондо Москвада болошо бурядай литература, искусствын декадада зориулан, мүншээ, алташа дархан Г. Тобчинов Владимир Ильичын бюстые элдээр, һинилүүршэн С. Бадмаев модоор уралан бүтээһэн байдаг. С. Ажигировагай логшон оёһон Владимир Ильичын портрет декадын выставкэдэ табигдлаа һэн.

1953 ондо уран зурааша А. А. Окладников «Россияа мэдээсэл» гэгэн картина зураа бэлэй. Хүдэлмэришэн-революционер И. В. Бабушкинай Лондон ошоод, В. И. Ленинтэй, Н. К. Крупскаятай уулзажа байһан үень тэрэ зурагаар харуулагдана. Эиэнэни зурагһын тула түүхын, архивай материалнуудые, фотозурагуудые, Ленинэй образ харуулаһан скульптура болон уран зурагуудые паринаар шэнжэлһинишэ элнэтэ. Тингэһэнэй ашаар уран зурааша урдаа табиглан зорилгоёо гүйсэххэжэ шадлаа.

Һүүлэй үедэ Ленинэй зураамал, скульптура портрэдүүд олоор бүтээгдэнхэй. Залуу уран зурааша В. Я. Гончарай зурагууд, А. И. Тиминэй хэлэн бюстнүүд агуухэ вождини образые элн тодоор гаргаһан байдаг. Энэ тэмэ манай уран зураашадые шэнэ шэнэ амжалтануудта зоригжуулаа.

И. Соктоева,
Бурядай комплексно научно-шэнжэлэлгын институтай научна хүдэлмэрилгэжэ.

Түрүү хаалишадта алдар соло!

Хүннү кварталда үнээн бүрийн 650 литрээ дээшэ һү хаалин, үүлтэртэ фермын түрүү хаалишад

И.обог	Колхоз	Аймаг	Үнээн бүрийнөө наагдаһан һүн (литрээр)
Иванова П. Б.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	1142
Иванова В.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	857
Иванова Б.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	847
Иванова С. Г.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	810
Иванова Д.	Калининой нэр.	Баргажанай	789
Иванова С. Х.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	765
Иванова У.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	757
Иванова Н.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	754
Иванова Б. Ц.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	752
Иванова Д.	Карл Марксын нэр.	Сэлэнгын	726
Иванова О.	Сталиной нэр.	Сэлэнгын	704
Иванова Ц.	Сталиной нэр.	Баргажанай	663
Иванова Е.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	653
Иванова Ц.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	651

Март харануудта үнээн бүрийн 550 литрээ дээшэ һү хаалин һүнэй-товарна фермын түрүү хаалишад

И.обог	Колхоз	Аймаг	Үнээн бүрийнөө наагдаһан һүн (литрээр)
Иванова Н. А.	«Коммунизм»	Иволгын	1004
Иванова А. Л.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	910
Иванова А. В.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	872
Иванова К. М.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	837
Иванова М. А.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	834
Иванова А. В.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	800
Иванова Е. С.	«Родина»	Кяхтын	757
Иванова У. Ф.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	755
Иванова Г. Д.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	745
Иванова Е.	«Коммунизм»	Иволгын	739
Иванова В. И.	«Родина»	Кяхтын	735
Иванова А. А.	«Родина»	Кяхтын	729
Иванова А. С.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	725
Иванова Е. П.	«Родина»	Кяхтын	712
Иванова А. Е.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	707
Иванова Р. С.	«Сибиряк»	Тунхэнэй	706
Иванова Л. П.	«Коммунизм»	Иволгын	696
Иванова М. П.	Сталиной нэр.	Кабанскын	696
Иванова М. А.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	694
Иванова С.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	687
Иванова П. Б.	Сталиной нэр.	Кабанскын	684
Иванова Ц.	«Улаан Оронго»	Иволгын	673
Иванова К. Е.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	673
Иванова В. И.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	672
Иванова В. И.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	672
Иванова А. И.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	672
Иванова Е.	«Улаан Оронго»	Иволгын	668
Иванова К. И.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	660
Иванова Л.	«Улаан Оронго»	Иволгын	655
Иванова Т. А.	«Искра»	Тарбагатайн	653
Иванова Н.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	649
Иванова Б.	Ленинэй нэр.	Кяхтын	646
Иванова В. В.	«Сибиряк»	Тунхэнэй	646
Иванова М. Я.	«8-ое Марта»	Иволгын	644
Иванова О. С.	«Родина»	Кяхтын	640
Иванова А. С.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	639
Иванова У. Е.	«Родина»	Кяхтын	637
Иванова М. М.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	634
Иванова К. С.	«8-ое Марта»	Иволгын	631
Иванова Ц. Х.	«Коммунизм»	Заиграйн	628
Иванова В. Ф.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	627
Иванова Е. М.	Сталиной нэр.	Кабанскын	626
Иванова Л. С.	«Байкал»	Кабанскын	625
Иванова Л. Г.	«Родина»	Кяхтын	622
Иванова С. С.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	619
Иванова А. И.	«Искра»	Тарбагатайн	616
Иванова Д.	XX партсъездын нэр.	Сэлэнгын	616
Иванова Т. Г.	«8-ое Марта»	Иволгын	615
Иванова М. Н.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	614
Иванова Л. П.	«Родина»	Кяхтын	611
Иванова В. Г.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	607
Иванова В. К.	«Дружба»	Тарбагатайн	606
Иванова А. П.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	605
Иванова П. Ф.	«Путь к коммунизму»	Прибайкалийн	602
Иванова Е. И.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	599
Иванова Д.	«Коммунизм»	Заиграйн	598
Иванова А. И.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	598
Иванова Л. А.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	597
Иванова А. З.	«Родина»	Кяхтын	596
Иванова А. П.	Ленинэй нэр.	Б-Кударын	593
Иванова А. Г.	Ленинэй нэр.	Б-Кударын	593
Иванова А. Ф.	Сталиной нэр.	Кабанскын	591
Иванова А. Ш.	«Восточные Саяны»	Тунхэнэй	590
Иванова А. С.	Ленинэй нэр.	Б-Кударын	589
Иванова В. А.	«8-ое Марта»	Иволгын	587
Иванова К. А.	«Советская Россия»	Тарбагатайн	586
Иванова В. И.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	585
Иванова В. И.	Ранжуровой нэр.	Кяхтын	584
Иванова Н.	Карл Марксын нэр.	Баргажанай	583
Иванова А. П.	Сталиной нэр.	Б-Кударын	582
Иванова В. К.	Сталиной нэр.	Б-Кударын	579
Иванова З. Н.	«Родина»	Кяхтын	579
Иванова А. И.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	578
Иванова Е. Ф.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	577
Иванова А. Ф.	Ленинэй нэр.	Б-Кударын	576
Иванова К. И.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	575
Иванова Т. О.	«Искра»	Тарбагатайн	575
Иванова В. М.	«Советская Россия»	Тарбагатайн	575
Иванова А. И.	Ленинэй нэр.	Б-Кударын	574
Иванова Г. Д.	«Дружба»	Тарбагатайн	573
Иванова Е. Ф.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	573
Иванова М. В.	«8-ое Марта»	Иволгын	573
Иванова Р.	Ленинэй нэр.	Кяхтын	571
Иванова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	571
Иванова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	569
Иванова Н. П.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	568
Иванова М. П.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	566
Иванова Л. С.	XXI партсъездын нэр.	Заиграйн	565
Иванова Т. Ф.	«Путь к коммунизму»	Прибайкалийн	564
Иванова Т. К.	«Заветы Ильича»	Прибайкалийн	563
Иванова Л. Д.	Карл Марксын нэр.	Хорин	563
Иванова Ц. Д.	Кировэй нэр.	Иволгын	563
Иванова Ц.	«Коммунизм»	Иволгын	563
Иванова А. Т.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	558
Иванова С. Д.	Карл Марксын нэр.	Хорин	558
Иванова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	556
Иванова Р.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	556
Иванова Б. Ф.	Сталиной нэр.	Б-Кударын	556
Иванова М. И.	Калининой нэр.	Тарбагатайн	555
Иванова А. П.	Ленинэй нэр.	Тарбагатайн	555
Иванова А.	Тельманэй нэр.	Сэлэнгын	554
Иванова А. Н.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	554
Иванова А. Е.	Ленинэй нэр.	Б-Кударын	554
Иванова А. И.	«Коммунизм»	Иволгын	554
Иванова А. А.	«8-ое Марта»	Иволгын	553
Иванова А. И.	«Восточные Саяны»	Тунхэнэй	552
Иванова А. П.	«Прибайкалец»	Прибайкалийн	552
Иванова Т. С.	XX партсъездын нэр.	Эдэйн	550
Иванова А. В.	XX партсъездын нэр.	Кабанскын	550
Иванова Ж.	Карл Марксын нэр.	Хорин	550
Иванова Т. С.	XX партсъездын нэр.	Эдэйн	550

Хүдөө ажахын үйлэдбэрийн экономикые һайса мэдэжэ, зүбөөр хүгжөөхэ

ШУХАЛЫН ШУХАЛА АСУУДАЛ

Хүдөө ажахыда нэгэ хүнэй үдэр соо хэһэн ажалаар хэды шэнээн продукци абтана гэжэб гэдэн асуудал ехэ һонирхолтой байна.

Үнгэрэгшэ 1959 ондо Сэлэнгын хониной совхоздо нэгэ хүн үдэрэй туршда тарьян ажал дээрэ 63,1 түхэригэй, мал ажалда 77,7 түхэригэй продукци бүтээн байна. Харин Ториин аймаг «Заветы Ильича» колхоздо нэгэ хүнэй хэһэн ажалда оройдоол 38 түхэригэй тарьян ажал, 74 түхэригэй мал ажалай продукци абтаа юм.

Энэмнай тон бага гэжэ. Саг багаар гаргажа, ехэ продукци абадаг болоһон түрүү колхозууд республика соомнай яһала бии. Жэшэнь, Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо нёдондо тарьян ажал дээрэ хүдэлхэн колхозник бүхэн үдэр соо хүдэлхэдөө зуугаад шахуу түхэригэй продукци абтан байха юм. Тийхэдэ Мухаршэбэрэй аймаг гай бүхы колхозуудта нэгэ хүн үдэр соо дунда эргээр 98,7 түхэригэй хэмжээнэй ажал хэе. Ороймнай түрүү колхозууд нэгэ үдэртэ хүнэй хэһэн ажалда бүришье ехэ продукци абана.

Тэд республикын олонхи колхозуудта абтаһан тарьян, мал ажалай продукцие гаргашалагдаһан сагтань хубаахда муртэй юмэ хүртэнгүй. Энэнь ажалай бүтээсн үшөө бага байһанһаа болоно бшуу. 1958 ондо колхозуудта хонин ажалһаа бүхыдөө абтаһан продукцие (сэнгэршэ) тэндэ хүдэлхэн хүн бүхэндэ хубаахда 22,9 мянган түхэриг хүртэбэл, 1959 ондо тэрэнь 23,6 мянган түхэригтэ болоо. Тийхэдэ һү, гахайн мяханай хубаарин эе үедэ доошоо ороһон байна. Энэмнай ажалай бүтээсн эрид дээшлүүлхэ тушаа КПСС-эй XXI съездын табиган эрилтэдэ яашье таарангүй. Юуб гэхэдэ, долоон жэлэй туршда (1959—1965 онуудта) ажалай бүтээсэ колхозуудта хоёр дахин, совхозуудта 60—65 процентээр дээшлүүлхэ зорилго табигданхай.

Тэд гансашье энэ бэшэ. Колхоз, совхозуудта продукцие өөрын үнэ сэн дан ехэ байһаар. Центер һү, маха, нооно, хартаабха болон бусад продуктуудые абахын тула хэтэрхы ехэ ажал, зөөри гаргашалагдаһа. Жэшэнь, нёдондо совхозуудта абтаһан центер һүндэ 139,4 түхэриг, үхэрэй мяханда 576 түхэриг, хониной мяханда 399, гахайн мяханай центер бүхэндэ аяар 1166 түхэриг, центер ноонодо 2636 түхэригэй хүсэ, зөөри гаргашалагдаһан байна. Зарим совхозуудта продукцие өөрын үнэ сэн бүришье ехэ болоо.

Мүн колхозуударшье баһал нимэрхүү байдал үзэгдэнэ. Ториин аймаг «Заветы Ильича» артельдэ һүнэй центер бүхэнэй өөрын үнэ сэн 242 түхэригтэ, үхэрэй мяханда —2292 түхэриг, гахайн мяханда —3855 түхэригтэ байба. Тэрэшэлэн Тунхэнэй «Сибиряк», Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ, Иволгын «Коммунизм» болон бусад колхозуудта абтаһан продукцие өөрын үнэ сэн баһал ехэ.

Энээн дээрэнэе харахда, республикын колхоз, совхозуудта продукцие өөрын үнэ сэнгые химдаруулхын тула болото тэмсэл хэгдэнгүй гэжэ. Тэд мүнөө колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын продуктуудые элбэг ехээр абажа, тэрэнэй ажалай гаргашые шадаал һаа һайса хорооно зорилго табигдана ха юм. Эгээл тимэһэе саашаа ажалай бүтээсн али болохоор дээшлүүлхэ, абтаһан продукцие өөрын үнэ сэн эрид химдаруулха гэжэ хүдөө ажахые хүгжөөхэ гол зорилгонуудай нэгэн болоо.

Тимэһэе һаяхан үнгэрэгшэ республикын научно-үйлэдбэрийн экономикса конференци дээрэ республикын колхоз, совхозуудта ажалай бүтээсн дээшлүүлхэ, хүдөө ажахын продукцие өөрын үнэ сэн химдаруулха тушаа асуудалда гол анхрал хандуулагдаһан байна. Ажалай бүтээсэ яаха-

МАЛАЙ ТҮЛ ЯАХАДА ҮНЭ ЕХЭТЭЙ

Хүдөө ажахын гол һалбари—мал ажалые хүгжөөхэ асуудалда конференцидэ хабаалагдаш илангаяа ехэ анхрал хандуулаа.

Конференци дээрэ элидхэл хэгшэд, үгэ хэлэгшэдые абажа түлжүүлхэн хурьга, поршоонхо, тугалай өөрын үнэ сэн ехэ болоно гэжэ тон зүб тэмдэглэе. Жэшэнь, Сэлэнгын совхоздо нёдондо абтаһан поршоонхо бүхэнэй өөрын үнэ сэн 601 түхэригтэ, «Кяхтын совхоздо 333 түхэригтэ болоо. Тийхэдэ республикын совхозуудта бүхыдөө нэгэ поршоонхо абахын түлөө дунда эргээр 255 түхэригэй ажал, зөөри гаргашалагдаһа. Энэмнай нихэдэ «алтан хоншоортой» поршоонхо болоно бэшэ гү?

Энээнэе юугээр тайлбарилха? Эдэ совхозуудта ехэ гахайнуудые эзэн бусаар хэрэглэдэг дээрэнэе имэ болоно ха юм. Сэлэнгын совхозойхид бүхы ехэ гахайнуудайнга оройдоол 60 процентһэнь түл абаад, бэшынэе һубайруулжархэе. Мүн республикын совхозуудта гол ехэ гахайнуудые жэлдэ хоёр түрүүлхын орондо, дунда эргээр оройдоол 1,2 түрүүлхэн. Тийхэдэ нёдондо совхозуудта ехэ гахай бүриһөө оройдоол 8,7 поршоонхо, харин дурсагдаша Сэлэнгын совхоздо миил 7 поршоонхо абтаа.

Олохон ажахынуудта залуу эмэ гахайнуудые нэгэ түрүүлдэ, шахаха тушаа муртэй юмэ хэгдэнгүй. Байгша оной январин 1-дэ гол ехэ гахай бүхэндэ нэгэ түрүүлхэ оройдоол 0,5 гахай хүртөө. Хэрбэе ехэ гахай бүридэ 3—4 залуу эмэ гахайтай байгаа һаа, тэдэнэй тоо толгой нилдэ түргэн олошорхо, поршоонхонуудай өөрын үнэ сэнгые нилдэл химда байха һэн.

Тийхэдэ үнээд, ехэ хонид олооско һубайрһа. Нёдондо республикын совхозуудта бүхы үнээдэй 18 процентнэ һубайржа, 100 үнэһэнэе оройдоол 68 тугал түлжүүлэгдэе. Имагтал энэһэнэе боложо, центер һүнэй өөрын үнэ сэн 24 түхэригээр үнэтэй боложо, 3 миллион шахуу түхэригэй һүн дутуу абтаа. Гадна колхозуудта бүхы үнээдэнь 22 процент һубайржа, 100 үнэһэнэе миил 65 тугал түлжүүлэгдэе юм.

Тэрэшэлэн колхоз, совхозуудта хурьгадшы баһал тон үсөөн абтана. Үнгэрэгшэ жэлдэ совхозуудта 100 ехэ хонин бүриһөө 72 хурьган, колхозуудта 62 хурьган түлжүүлэгдэе һэн. Илангаяа Иволгын, Яруунын совхозуудта, Кяхтын аймагтай колхозуудта 100 хонин бүридэ хурьган тон үсөөн абтаа.

Имагтал энэһэнэе боложо, бүхи һүрэг соо ехэ малай тоо тон үсөөн. Энэ оной январин 1-дэ республика дотор бүхы эбэртэ бодо малай 30,9 процентнэ үнээд байгаа. Олохон ажахынуудта ехэ хонидынь тоо бүхы һүрэгэйнгөө оройдоол 30—35 процентнэ болодог. Эдэ бүгдэһөө харахда, колхоз, совхозууд адууһа малайнгаа тоо толгойе түргөөр олошоруулха хэрэгтэ бодоно анхрал табигдаггүй байһанынь элпирнэ.

ЕХЭ УДХАШАНАРТАЙ ХЭРЭГ

—Борьёогой совхоздо залуу мал түлжүүлхэ хэрэгтэ хүсэ, зөөри ехэ гаргашалагдаһа, — гэжэ совхозой глава булгалтер нүхэр Сиденов элидхэл соогоо тэмдэглэе. Эндэ 1959 ондо тугалай шэһнүүрые нэмээхын тулада түсөөр хараалагдаһанһаа 54 түхэригээр ехэ зөөри гаргашалагдаа. Мүн хурьганай харууһанда —62 түхэриг, поршоонхо һартай

болоторнэ тэжээхэдэ 70 түхэриг түсөөһөө үлүү гаргашалаа.

Нарай мал баһаһаан һайнаар түлжүүлжэ, томо болохо гэжэ тон шухала асуудал болоно. Тийбэшье олонхи колхоз, совхозуудта тугал, хурьга, поршоонхо баһаһаан һайнаар харууһалжа, эдээлүүлжэ, шэһнүүрые ехээр нэмээхын түлөө ёһотой оролдогто гаргашалагдай. Тэдэнэе урданайһаар, тугалуур туйган бааза аргаар түлжүүлдэг зандаа. Үнэндөө ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд тугалшад, хурьгашад, гахайшадтаа нарай мал даалгажа үгэхэдөө, тэдэнэрэйнгэ шэһнүүрые сүүдхэдэ хэды шэһэнээр нэмээхэб, һүн тэжээлһэе гаратарнэ ямар шэһнүүртэй болгохоб гэжэ тодорхой даабари үгэдэггүй байха юм. Энээн дээрэнэе нарай мал түлжүүлхэ асуудал зүндөө табигдашанхай гэжэ. Тиймэһэе зарим колхозуудта мяхалиг томо мал болохоор холимог үүлтэртэй тугалууд б һаратайдаа оройдоол 110—120 килограмм шэһнүүртэй болоно. «Энэ гансал үбһэ, тэжээлһэе дутамагнаа болоно» гэжэ тайлбарилхые хүтэлбэрилэгшэд, малшад һэдэдэг. Энэнь тимэ бэшэ. Харин тэжээлһэе зүбөөр хэрэглэжэ шадаагүйһөөнь болоно бшуу.

Хурьга, поршоонхонуудые эхэһэнь һалагаһанһаа хойшо тэдэнэй харууһа, тэжээлдэ ёһотой анхрал табигдахаяа болишодог. Тийхэдэ һүн тэжээлһэе тугалай гарахадан, тэдэнэе намартаа буруу болобо гээд, ондоо малшанда даалгана. Тэдэ буруунуудын түрүүлхын үбэл гансанхан үбһэ, хооломо эдижэ ондо ороно. Иймэ муу тэжээл дээрэ байһан залуу мал шэһнүүрээ нэмээдэггүй, харин хабар болотор 40—60 килограммаар доошо орожо, 12—13 һаратайдаа миил 90—120 килограмм тагадаг. Хэрбэе тэдэнэе һайнаар харууһалаад, эдээлүүлдэ байбал, адагынь 120—170 килограмм шэһнүүртэй байха ёһотой бшуу. Тэдэ буруунуудынэ зунэй бэлшээрин үелэ шэһнүүрээ тус тусдаа дунда эргээр 90—100 килограмм нэмээнэ. 17—18 һаратайдаа хашарагууд 180—220 килограмм шэһнүүртэй боложо, үбэлжөөндэ ороно. Хашараг болоходонь бага ээрэг үбһэ, тэжээл эдиулдэ, тэдэнэе гол түлэб адуулжа гарадаг байна.

Мүн хони, гахайнуудышье баһал нимэрхүүгээр түлжүүлдэг. Тугалуудые баһаһаан һайнаар түлжүүлжэ шадаа һаа, али тухай ашгартэй байһанынь түрүүлхүлэй дүй дуршал гэршэлһэе. Бурдай хүдөө ажахын институттай тугалшан Н. А. Бронникова тугалуудта ёһотой һайнаар түлжүүлжэ, 12 һаратайдаан тус бүрийн шэһнүүрые 320—340 килограмм, 14 һаратайдаан 370—400 килограмм болгодог байна.

ХИМДА СЭНТЭЙ МАХА ЭЛБЭГ ЕХЭР АБАХА АРГА БОЛОМЖО ОДОЛ ЭНЭ БЭШЭ ГҮ!

АЖАЛАЙ ГАРГАШЫЕ ХОРООХО ТУХАЙ

Мал ажалһаа абадаг продукцие единичэ бүхэндэ хүсэ, зөөри тон ехээр гаргашалагдаһа. Энээнэе продукцие өөрын үнэ сэн дотор ажалай түлөөһэнэй ехэ байһан ушар гэршэлэн харуулна. Жэшэ болгон, Мухаршэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхозые абажа харахда, эндэ гахайн шэһнүүрые 1 центнерээр нэмээхын тулада нэгэ хүнэй 12,6 хүдэлмэрийн үдэр, Кяхтын совхоздо —15, Мухаршэбэрэй «Победа» колхоздо нэгэ хүн аяар 36 үдэр хүдэлөө. Харин түрүү ажахынууд гахайн шэһнүүрые 1 центнерээр нэмээхын тулада хүнэй 1,8 хүдэлмэрийн үдэр гаргана.

Энэ юн дээрэнэе болоноб гэхэдэ, олонхи ажахынуудта нэгэ хүндэ тон үсөөн гахай даалгадана. Мухаршэбэрэй Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо нэгэ хүндэ 65 гахай, тэрэ тоодо 12 ехэ гахай, «Победа» артельдэ оройдоол 36 гахай, тэрэ

тоодо 4 ехэ гахай даалгадаг байха юм. Нэгэ хүндэ юундэ нимэ үсөөн гахай даалгаданаб гэхэдэ, гахайнуудын тусхай таһалгануудта тон үсөөнөөр байлгана, мүн гахайшад айжальны хүсэд оньожоруулагдаһагүй.

Хэрбэе гахайнуудта уужам ехэ таһалгада олоорн байлгаша, ажалын һайса оньожоруулбал, гаргашын эрид хороогдохо ушартай. Энээнэе ороймнай, мүн республикын шэһнүүрые түрүү гахайшад дүй дүршэл гэршэлһэе. Борьёогой совхозой гахайшан Татьяна Абдалова үнгэрэгшэ жэлдэ гахайнуудта нэгэ газарта олоор байлгаша, тэндэнэе самокормушка түхээрээд, гахайнуудта хуурай тэжээл эдиулжэ шадаа, хамта 659 центнер мяха абаа. Ондоогоор хэлэхэдэ, гахайн шэһнүүрые центнерээр нэмээхын тулада хүнэй 0,47 хүдэлмэрийн үдэр гаргашан байна. Тэрэшэлэн Бичурын совхозой гахайшан Мария Коленных баһал һайн амжалта туйлаа.

Абтаһан центер һүнэй ажалай гаргашые хорооно ехэ арга боломжо тушаа «Эрдэм» совхозой директор нүхэр Козлов, Ториин РТС-эй директор нүхэр Довган гэгшэд конференци дээрэ элидхэлһэн байна. Жэшэнь, нүхэр Козлов иймэ жэшэе харуулаа. 1959 ондо үнээдэе гараар һаадаг байхдаа центер һү абахын тулада

Хүдөө ажыхын үйлдбэрийн экономикые найса мэдэжэ, зүбөөр хүгжөөхэ

(Түгээхэл. Эхинийн 3-дахь нуурта)

Яахадаа үбнэ тэжээлд имэ ехэ гаргаша хэгдэнэб? Имагалт энэ үбнэ тэжээлэй өөрын үнэ сэнгэй тох ехэнэ болоно. Жэшэнь, 1958 ондо республикын совхозуудта 1 центнер үбнэ бэлдэхын туллада 24 түхэриг 66 мүнгэнэй хүсэ, зөөри гаргагшаа нэн. Харин пёдондо энэнь аяар 28 түхэриг 95 мүнгэтэ болоһон байна. Тийхэдэ мантай мурьсэдэг Читын областин совхозуудта центнер үбнэинэй өөрын үнэ сэн оройдоол 11 түхэригөө ехэ болоногүй.

Энэниие юугээр тайлбарилхаб? Нэгдэхээр, манай энэ сабшалангай ургаса үшөөл тон бага байһаар, хоёрдохор, үбнэ тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэри гол түлэб мори унаагай болон гар хүсөөр хэгдэнэ. Эндэхи ажал экэтэй хүдэлмэри хүсэд оньһожоруулагданагүй. Жэшэнь, Мухаршэбэрей «Эрдэм» совхозой главна инженер нүхэр Пухир гэгэшин тооложо гаргаһанай ёһоор, тонно үбнэ гараар сабшажа бэлдэхын тулада 242 түхэригэй хүсэ, зөөри, 40,3 хүдэлмэрин үдэр гаргашалагдана. Тиймэлэн энэ совхозойхид гаргаша багатайгаар үбнэ абахын тулада хуряалын хүдэлмэри элдэб машина, техникэ олоор хэрэглэдэг болоо. Эндэ сабшалга, тармалга, хуряалга, хүрилэлгэ, мүн тэрэниие багсажа, малай фермэдэ зөөхэ хүдэлмэри сүм оньһожоруулагддад, нэгэ сезон соо 300 мянгаа бага бэшэ түхэригэй алмалта хэгдэхэ аргатай болоо.

Тэжээлэй орооно тарья, хартаабах, корнеллодууды, силос бэлдэхэ хүдэлмэри үргэлжэдэн оньһожоруулаа хаа, ажалай гаргаша нилээд хороодохо бшуу. Тийхэдэ колхоз, совхозуудта ургаса багатай тэжээлэй ургамалуудай орондо ёһотойл баян ургаса үгэдэг, ашаг шэмэ экэтэй ургамалууды тариад боложо, мал ажалай продуктуудай үнэ сэнгыг эрид химдаруула аргатай байһаниин элитэ. Жэшэнь, зелёнкын орондо кукуруза гү, али бобово ургамал, турнепсын орондо сахарай свёкло тариад болохо шухала. Үнгэрэгшэ жэлдэ Сэлэнгын совхоздо центнер кукурузын силосой өөрын үнэ сэн 23 түхэриг 75 мүнгэтэ (га бүринэ) 200 центнер ургаса абаад байһаадно болоо. Харин эндэ бэлдэхэгдэнэ центнер зелёнкын өөрын үнэ сэн 72 түхэриг 42 мүнгэтэ байһаа. Хэрбээ совхозойхид эрхим кукурузашан П. В. Еранскийн жэшээгэр баян ургаса абаад, дарагдан силосой центнер бүхэндэ 6 түхэриг 30 мүнгэ гаргашалан байһааль, кукурузын силосой ажалай гаргаша зелёнкыхид орходоо 11,5 дахин бага байха нэн.

Мүн зелёнкы бобово ургамалуудай нэгэлгэ шухала байһаниие имэ жэшээ гэршэлэнэ. 1959 ондо Мухаршэбэрей «Забайкалец» колхоз 2 гектара горох таряад, га бүринэ 19 центнер ургаса, тэды шэнь эшэ набша хуряалан юм. Тэрэньнэ 817 килограмм һайн шаартай белок абтаа. Тийхэдэ эндохид гектар бүринэ 22 центнер зелёнок хуряажа, хамта 34 га газарһаа тэды шэнь хэмжээнэй белок суглуулаа.

Республикын колхоз, совхозуудай адууна малда үл хоол, белок экэтэй тэжээл дутадаг байһаниин элитэ. Манай эндэ малай рационной тэжээлэй саници бүхэндэ оройдоол 30—33 грамм болбосуруулаар белок хүртэнэ. Энэманй тон бага гэшэ. Рязанин областин колхоз, совхозуудта тэжээлэй едници бүхэндэ 60 граммһаа бага бэшэ белок хүртэхөөр шэмэтэй тэжээл үгэдэг. Энээнэй ашаар лэ

Байгша ондо Борьёгой совхозой (Зэдэ) 1-дахь фермыхид шубуу олоор тэжээжэ, гүрээндө хамта 1250 килограмм мяха тушааха гэхэ гү, али пёдондойхилоо шубуунай мяха 5 дахин экээр абаахар харална. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуушан басаган Тамара Чупышева нидок шубуудаа эдээлүүжэ байна.

А. Егоровой фото.

адууна малайны ашаг шэмэ жэлһээ жэлдэ экээр дээшлэнэ бшуу.

ХОНИН АЖАЛАЙ АРГА БОЛОМЖОНУУД

Элдхэлшэд болон конференцидэ үгэ хэлэгшэд хонин ажалай продукциин өөрын үнэ сэн химдаруулха, тэндэ ажалай бүтээсэ дээшлүүлхэ асуудалда анхаралаа экээр хандуулаа. Энэньшэ ойгһосотой. Юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудаймнай ажыхын гол халбары хонин ажал болоно ха юм. Мал ажалһаа абтадаг олзо дохойдо 70—80 процентны энэ халбарыһаа ороно бшуу.

Хонин ажалье оньһожоруулахда бэрхэтэй байһан дээрэнэ тэндэ ажалай бүтээсэ бага, продукциин үнэ сэн ехэ байна. 1959 ондо республикын совхозуудта абтаһан центнер нооһоной өөрын үнэ сэн 2636 түхэриг, колхозуудта—2342 түхэриг болоо. Зарим ажыхыда энэнишэ ехэ байгаа. Жэшэнь, Кяхтын совхоздо нэгэ центнер нооһоной сэн 3389 түхэриг, Якууны—3144 түхэриг. Түнхэнэй «Сибиряк» колхоздо—4782 түхэриг болоһон байха юм.

Энээнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, хонидой ашаг шэмэнь бага, зуун эхэ хонин бүринэ үсөөн хурьган абтана, хонин хүрэгтэ экэ хонидой тоо үсөөн, ашаг шэмэ багатай эрьсүүлдэй тоо олон байһаар. Мүн эндэ хүдэлдэг хүнүүдтэ үшөөл үсөөн хонин даалгагдана.

Химда сэнтэй нооһо, мяха экээр абахын тула түрүү хонишодой дүй дүршэлы үргэнөөр нэбтэрүүлхэ хүртгэй. Хонидоо олоор хэнзүүлэдэг, холбоо отаранууды эмхидхэн «Эрдэм» совхозой хонин, Социалистическэ Ажалай Герой Б. Т. Доржсавгай хүдэлмэрин дүршэлдэ онсо анхарал табиха шухала. Энэ бригада өөһэдынгөө хүсөөр хонидоо тэжээлээр хангадаг байна. Тэрэней ашаар эндэхи центнер нооһоной өөрын үнэ сэн пёдондо 1200—1300 түхэригөө дээшэ гаргаггүй байна.

Ставрополин хизаарай «Айгурский» совхозой жэшээгэр Хориний аймагай «Победа» колхоз эгээн түрүүшынхэ 8 хүинөө бүридэн хонишодой оньһожоруулагдана бригада эмхидхэб. Энэ бригадта 1600 хонин, тэрэ тоодо 600 эхэ хонин, 220 эмэ түлэг, 300 эрэ түлэг, 445 эрье, 15 хуса үгтэнхэй. Хонидойн тоо эрэхэ жэлдэ бүри олошорхо юм.

Тус бригадта 120 гектар сабшалан, 100 гектар таряалан даалгаданхай. Байгша ондо бригадынхид 52 гектар тэжээлэй орооно, 8 гектар кукуруза, 30 гектар нэгэ жэлэй ногоо, бэлшээрнэ хэрэглэгдэхэ 10 гектар тарилга хэхэ юм. Бригадын мэдэлдэ элдэб машинануудтай нэгэ «Беларусь» трактор, хүдэлмэрин морид, ээр зэмсэг, үйлдбэрийн болон байрын гэр байранууд оронхой. Тиймэлэн бригада өөһэдынгөө хүсөөр бүхэ хүдэлмэрээ хэхэ, үбнэ тэжээлээ абаха болоно.

Бригадын гэшүүдэй ажалай түлөөн тэдэнэй абаһан продукциин хэмжээгээр үгтэхэ юм. Нэгэ центнер нооһоной түлөө 500 түхэриг, центнер мяханай—150 түхэриг, центнер бүдүүн тэжээлэй—4 түхэриг, центнер силосэй—1,5 түхэриг, центнер орооно тарьяанай—10 түхэриг, эхэһээ халгагдатарай түлжүүлэгдэн хурьяанай—20 түхэриг түлэгдэхэ хараатай.

Оньһожоруулагдана энэ бригадта жэл соо 42 центнер нооһо, 274 центнер мяха (амидын шэгнүүрээр) абаха даабар хүргэдэг. Бригада ажыхын тоосоондо оруулагдажа, салин хүлһэндэ, тэжээлдэ, үрһээ хүрэнгэдэ, горючи болон бусад зүйлдэ хэды шэньэн гаргаша байһаб гэжэ уридшалан тодорхойлогдоо. Түсэбэй ёһоор, энэ бригадта абтаһан центнер нооһоной өөрын үнэ сэн 1600 түхэриг, мяханай—210 түхэриг болохо юм. Тийгэжэ энэ бригада колхоздоо 200 мянган түхэриг сэбэр олзо оруулха байна.

АЖАЛАЙ НОРМО БОЛОН ТҮЛӨӨНХОН ТУХАЙ

Хүдөө ажыхын институтай доцент нүхэр Плишкин өөрынгөө элдхэл дотор хүдөө ажыхыда, илангаяа колхозуудта ажалай зохид нормо тогтоохо, ажалай түлөөны гуримшуулха тушаа асуудалай шухала байһые тэмдэглэбэ. Юуб гэхэдэ, үүлэй жэлнүүдтэ хүдөө ажыхын үйлдбэри нилээд оньһожоруулагдажа, колхознигуудай, совхозуудай хүдэлмэришэдэй ажалай мэргэжэл дээшэлһэн байбашье, олон ушарта ажалай норма, тэрэней түлөөһөн хуушаараа үлһэн байха юм.

Колхозуудта ямаршье ушар баримтагүгээр, ажалай бүтээсые харалсангүгээр нэгэ адли хүдэлмэридэ олон янзын норма тогтоогдонхой. Жэшэнь, Торини, Якуунын болон бусад зарим аймагуудай хаалшадта 13—15 үнээн даалгадана. Тийн Зэдын аймагуудай колхозуудта 15—18 үнээн, совхозуудта—18—20 үнээн хаалишан бүхэндэ даалгадана ха юм. Зэдын аймагай колхозуудта хонишон бүхэндэ 400—500 толгой, Сэлэнгын, Торини, Мухаршэбэрей колхозуудта—300—350 хонин даалгадана. Иимэ байдал бусадшые аймагуудта үзэгдэнэ.

Элдэб хүдэлмэридэ мүн лэ олоо янзаар норма тогтоогдоно. Жэшэнь, зарим нэгэн колхоздо үбнэ бухаллаха норма гектараар, нүгөө үдүлдэнэ—бухалаар, бусадга—центнерээр тодорхойлогдоно. Тэрэшэлэн тракторна хүдэлмэрийн норма гуримшуулагдагүгэй байһаар. Эдэ бүгэдэ дээрэнэ харахад, ажалай норма гуримшуулха гэшэ колхоз, совхозуудай хүдэлмэрийн эгээл гээдэнги талан болоно гэшэ. Хуушарһан норма баримталхада ажалай бүтээсэ саашалан дээшлүүлхэ хэрэгтэ наад тойбо татана. Тиймэлэн хүдөө ажыхыда науца талаараа баримтатгай ажалай норма тогтоохо тушаа нүхэр Плишкинэй дурадхалы конференцидэ хабаадагшад халуунаар дэмжэбэ.

Колхоз болон совхозуудта ажалай нормы үндэһөөрнэй найжааруулха тушаа хэмжээ абахынгаа хажуугаар, колхозуудай болон совхозуудай үйлдбэрийн бүхэ халбаринуудта ажалай түлөөны гуримшуулха асуудалда горьтой анхарал хандуулха саг эрээ. Энэ асуудал конференци дээрэ мүн лэ бүхэ талаһаа зүбшэн хэлэгдэнэ.

Колхозуудта ажалай түлөөһөнэй гуримшуулагдагүгэй байһан дээрһэ элдэб хойшолонгууд ушарна. Зарим ажыхинуудта ажалай түлөөһөн ажалай бүтээснээ түрүүлшоо. Жэшэнь, Мухаршэбэрей аймагай «Искра» (урдань) колхоздо ажалай түлөөһөнэй гуримшуулагдагүгэй байһан дээрһээ ажалта үдэрнүүдтэ колхозой бүхэ мүнгэн олзо дохойдо аяар 53 процентны хубаагдажа, колхозой хубаагдагагүгэй жасада олзо дохойдо миил 19 процентны ороо бшуу.

Һүүлэй жэлнүүдтэ хонин ажалдамай нилээд эхэ хубилалта болоо. Хонидой олонхын нарин, нарибар нооһотой боложо, ашаг шэмэнь эрид дээшлээ. Тийгэбашье хонишодой ажалай түлөөһэндэ ямаршье хубилалтын болоогүй байһан баримтанууд олон. Жэшэнь, Сэлэнгын Сталиной нэрэмжэтэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд нарин нооһотой хонин үхсээрлэхэ тушаа гоё гоёор хөөрөлдэлтше наа, шэрүүбтер нооһо абаһан хонишодой бригадта түлөөһэ экээр үгэдэг байна. Мүн энэ аймагай Тельманй нэрэмжэтэ колхоздо мал адуулагдажа та иматгал малай тоо толгой хорооогүй, тамырьен муудуулагүгэй байһаарн харалсажа, мүнган шан үгэдэг байна. Тийхэлэ малай шэгнүүр хэрээр нэмжэ байһаниинь огто анхаралда абтанагүй.

Колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй ажалай түлөөһөн экономика талаараа ямаршье баримтагүгээр тогтоогдонхой. Жэшэнь, Баргажанай Лениней нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын салин 1959 ондо харадаа 3800 түхэриг болоо. Мухаршэбэрей Лениней нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын салин 1960 ондо харадаа 3 мянган түхэриг болоһон байха юм. Иимэ баримтанууд бусадшые колхозуудта үзэгдэнэ.

Колхоз болон совхозуудта ажалай имэ буруу түлөөны хубилгаха эрилтэ ажабайдал табина. Дүй дүршэл дээрһээ харахад, колхозуудта ажалай мүнган түлөөһэ тогтоожо, ажыхын тоосоо үргэнөөр нэбтэрүүлхэ гэшэ эгээн түрүү арга гэжэ тоологдоно.

Колхоз болон совхозуудта ажалай бүтээсые дээшлүүлхэ, продукциин өөрын үнэ сэн химдаруулха гол арга нүхсэлнүүдые тодорхойлоһон дурадхалнууды науц-үйлдбэрийн конференци батаһан абаа.

Хүдөө ажыхын химда сэнтэй продукци бури экээр абаха арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхые конференци уряалаа.

Буу зэбсэг хуряаха асуудал зүбшэн хэлсэхэ арбан гүрэнэй комитетдэ В. А. Зорин үгэ хэлэбэ

ЖЕНЕВА, апрелин 14. (ТАСС). Советскэ делегацие толгойлогшо В. А. Зорин буу зэбсэг хуряаха асуудал зүбшэн хэлсэхэ арбан гүрэнэй комитетдэ мүнөөдөр үгэ хэлэхэ зуураа, ингэжэ тэмдэглэбэ: социалистическэ гүрэнүүдэй делегацинууд «Буу зэбсэг ниитээрэ, бүхэдэн хуряаха гол ёһон тухай» дурадхалы апрелин 8-да оруулахада энэ дурадхал комитетдэй засаданинуудта найнаар зүбшэн хэлсэгдэхэ бээ гэжэ этигэнэн байгаа. Гэбашье баруун гүрэнүүдэй делегацинууд дурадхалай пункт бүхэн тушаа тодорхой ханамжууды, ажаглалта болон нэмэлтэнүүды оруулхын орондо, тэрэ дурадхалы харахаа аrsaжа байна, тийхэдээ хүнэй ханаанда ороогүй элдэб шалтаг барина.

Гурбан гүрэнэй Женевэдэхэ зүблөөн

ЖЕНЕВА, апрелин 14. (ТАСС). Ядерна зэбсэг хуряаха тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ гурбан гүрэнэй зүблөөнэй ээлжэтэ засадани мүнөөдөр болобо. США-гэй түлөөлэгшэ эндэ түрүүлэгшээр хуугаа.

Баруун гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрүүдэй зүблөөнэй коммюнике

НЬЮ-ЙОРК, апрелин 14. (ТАСС). Баруун гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрүүдэй Вашингтондо боложо үнгэрһэн зүблөөнэй коммюнике эндэ толилогдобо.

«Парижда гүрэнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүблөөнэй болохоё байһантай дашарамдуулан, Канадын, Франциин, Италиин, США-гэй, Англин гадаадын хэрэгүүдэй министрүүд 10 гүрэнэй комитетдэ буу зэбсэг хуряаха асуудалаар хэлсээнэй хэгдэжэ байһан тухай өөһэдынгөө түлөөлэгшэдэй элдхэлнүүды хаража үзһэн байна» гэжэ Ассошиэтэд пресс агентство мэдээсэнэ.

Инди эльгэгдэнэ Хитадай ното

ПЕКИН, апрелин 14. (ТАСС). Апрельн 3-да Пекинэхэ Индин посольстводо КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министертын дамжуулан үгһэн Хитад Инди хоёрой хилэ тухай асуудалаар ното эндэ мүнөөдөр тунхаглагдаа. Хитадай Арадай Республикын правительствын шэнэ нэмэлт тайлар ното дотор заагданхай. КНР-эй Гүрэнэй Соведэй премоь-министр Жоу Энь-лай, Индин премоь-министр Дж. Неру хэдэн үдэрһөө хэлсэхэ хэгдэбэ, энэ асуудалы найнаар шийдэхэ бээ гэжэ ното соонь хэлэгдэнэ.

Мар-Дель-Платада боложо байһан шатарай уласхоорондын мүрысөөн

НЬЮ-ЙОРК, апрелин 14. (ТАСС). Шатарай уласхоорондын мүрысөөн Мар-Дель-Платада боложо үргэлжэлһөөр. Энэ мүрысөөндэ совет гроссмейстерүүд Борис Спасский, Давид Бронштейн гэгшэд хабаадалсана.

Усгэгдэр 13-дахы уулзалга болоо. Спасский Аргентинын шатаршан Марини гэгшэтэй нааджа тэнсэбэ. Фишер Уругвайн шатаршан Л. Альваресы шүүгээ.

13-дахы уулзалгын һүүлээр Спасский Фишер хоёр тус бүридөө 11 очкотой, нэгэ нэгэ хойшлуулагдаһан партигай. Олафссон 3-дахы һуури эзэлжэ, 9,5 очкотой болонхой.

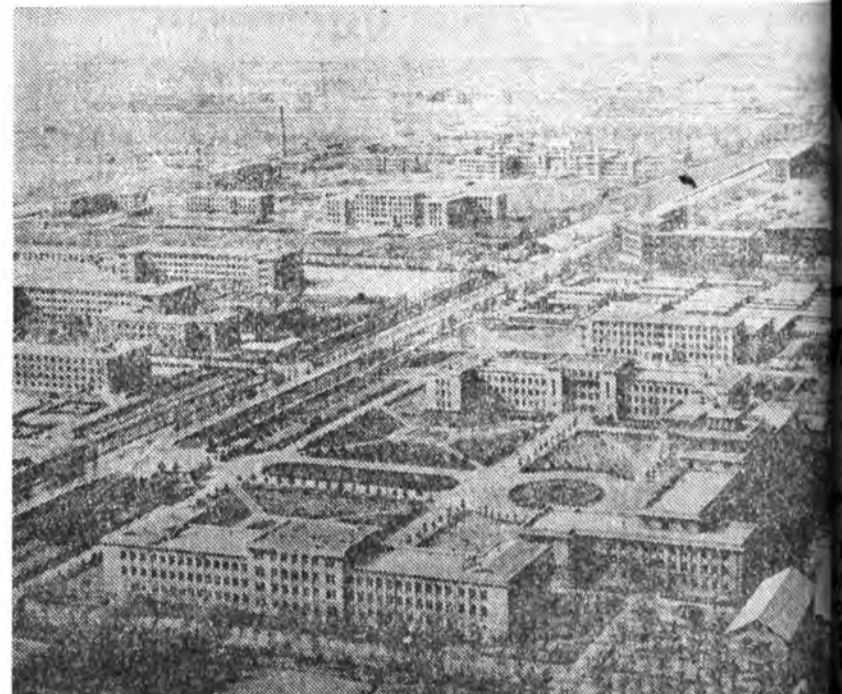
Мүрысөөнэй дүүрэтэр хоёр уулзалга үлэбэ.

Ботвинник Таль хоёрой мүрысөөн

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнэй хоёрдохы хубинь Москвагай Пушкинай нэрэмжэтэ театрда апрелин 14-дэ эхилбэ. Таль түрүүлэн сагаанаар ябаа. Таль 16-дахы ябадалда тэнсэхые дурадхалан байһаа, энэниинь Ботвинник зүбшөөгөө.

Мүрысөөнэй 13-дахы уулзалгань оройдоол нэгэ часай турша соо үргэлжэлбэ. 13-дахы уулзалгын һүүлээр Таль 7,5, Ботвинник 5,5 очкотой болонхой.

14-дахы уулзалга апрелин 16-да болохо. (ТАСС).

ХИТАДАЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА. Ороной ниглэл хото Пекинэй хойто захад науцно-шэжээлгын институтуудай, арба гаран дээр туулинүүдэй шэнэ байханууд баригданхай. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: райной шэжэ түхэл. ТАСС-эй фотохроника

А. И. Микоянай Ирагта ошоод байһан тухай

БАГДАД, апрелин 14. (ТАСС). А. И. Микоян, тэрэнтэй сугтаа ябалсаһан хүнүүд энэ үлгөөгүүр самолётто һуужа, Ирагай урда

Багдадтахи советскэ промышленна выставкэ

БАГДАД, апрелин 13. ТАСС-эй тусхай корреспондентүүд Е. Егоров, И. Березниковский гэгшэд нигэжэ мэдээсэнэ:

Багдад шадарай Каррадат Марьям гэжэ газарта 5-дахы үдэрөө хүн зон олоороо сугларна. Эндэ Тигр мүнэһөөр хооло бэшэ газарта советскэ промышленна выставкэ эмхидхэгдэнхэй. Эдэ үдэрүүдтэ Ирагай олон мянган хүн зон—Багдадай ажалшад, мүн бусад нотагуудһаа ергшэд советскэ выставкы хараһан байна.

Выставкын павильонуудта хүн зон олоороо сугларна. Эндэ Ирагай хүдэлмэршэдые, таряашад, алба хаагшад, наймаашэдые, худалдаа наймаанай түлөөлэгшэдые, мүн бусад хүнүүды хаража болохо байна. Ирагай элдэб провинцинуудһаа ерһэн делегадууд выставкэ соогүүр бүлэг бүлгөөрөө алхалладана.

«Атом эб найрамдалда алба хэн» гээн выставкэ илангаяа хонирхолтой. Совет хэмэл одонуудай, космическа ракетнүүдэй дүрсүүд эндэ табятай.

Коммунизмын советскэ барилгануудай олон тоото дүрсүүд: СССР-эй центрайнай районуудта, Сибирьтэ, Дунда Азида, Кавказда баригдан асари ехэ электростанцинууд болон хаалтануудай, завод, фабрикатуудай дүрсүүд нүүгэ павильондонь табигданхай. Совет шэнэ станогоуд-автоматууд: токарна, винтовой, бүд нэхэлгын, хүдэлжэ үргэлжэлһөөр.

Алжиртахи дайн байлдаан

КАИР, апрелин 14. (ТАСС). Апрельн 3-һаа 12 хүртээр Алжирта болоһон дайн байлдаан тухай мэдээсээн Алжирай Национальносүлөөлгүн армин верховно командованиин коммюнике эндэ толилогдобо.

Алжирай эрэгүүд Франциин бүхэлгэгдэн газарнуудта 25 дахин довтолһон, 22 тулалдаанда ороһон байна гэжэ коммюнике дотор хэлэгдэнэ. Алжирай партизанууд Франциин эрэгүүдэй, полициинхидэй раад байһан газарта хэдэ довтолоо.

Грециин засагаархидэй зэбүүрхэмэ аша

АФИНЫ, апрелин 14. (ТАСС). Манолис Глезосэй телеграмма абтаба гэжэ «Авги» газетэ мэдээсэнэ. Корфу гэжэ аралай түрмэдэ Глезосые улоовно гэм хэшэдтэй сугтань һуулгана гэжэ телеграмма дотор хэлэгдэнэ.

М. Глезосэй Грециин засагаархидэй нигэжэ хандаһанай олонийт экээр дураа гутань журналистууд тэмдэглэнэ. кратическа партинууд, шийтэганизацинууд бузагай шийдхэбэри болоулжа, нарина героай Манолис Глезосые хэ тушаа шанга эрилтэ таби

Мүнөөдөрэй программа

18.00—Хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулин һурагшад концерт. 18.33—В. И. Лениней түрһөөр 90 жэлэй ойдо гэгэн дамжуула. 18.50—Хилин саанайх оронудай артистууд советскэ дуунууды дуулаха. 19.08—Түнхэнэйхид хаалшадда амаршална гэгэн дамжуула. 19.30—«Рассвет» клубай уран найханай бүлгэмэй концерт. 20.22—«Аршин-Мал-Алан» гэжэ Гаджикбоевэй хүгжэмтэ комедийн монтаж. 21.15—«Лениней ажалай үдэр» гэгэн радионуруула (бурайт хэлэн дээрэ). 22.35—Ородой болон баруун оронуудай композиторнуудай инструментальна хүгжэм.

Редакторай орлогшо С. БАЛЖИНИН